

Sygn. akt III UK 269/19

POSTANOWIENIE

Dnia 27 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania G. w Ś.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.
z udziałem D. S. , J. K. , M. O. , J. K. , M. J. , A. K. , R. K. , A. Ł., B. D. , G. K. , M. J.
, B. Ł. , G. Z. , J. S. , A. M. , M. A. , G. T. J.
o wysokość podstawy wymiaru składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 27
maja 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 września 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 25 stycznia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. stwierdził wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne dla D. S. , J. K. , M. O. , J. K. , M. J. , A. K. , R. K. , A. Ł. , B. D. , G. K. , M. J. , B. Ł., G. Z. , J. S. , A. M. , M. A. , G. T. J. w/w ubezpieczonych - jako osób wykonujących pracę na podstawie umowy o pracę (w przypadku ubezpieczonej B. Ł. - na podstawie umowy zlecenia) u płatnika składek M. K. R. w okresach wskazanych w poszczególnych decyzjach. Zasadniczą okolicznością determinującą wydanie zaskarżonych decyzji była kwalifikacja prawna pracy świadczonej przez zainteresowane. Chodziło o to, czy miały do nich zastosowanie

przepisy dotyczące podróży służbowej, co rzutowało na sposób wyliczenia podstawy wymiaru składek.

Sąd Okręgowy w Ś. wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2017 r. oddalił odwołania, natomiast Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 18 września 2018 r. oddalił apelację płatnika składek (jedynie nieznacznie skorygował podstawę wymiaru składek wobec M. A. i A. M.).

Skargę kasacyjną wywiódł płatnik składek wskazując na naruszenie: art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 10 i 10a ust. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej; art. 417 k.c. w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej i w związku z art. 24 ust. 4, art. 2a i art. 40 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W ocenie skarżącej w sprawie występują zagadnienia prawne wymagające interwencji Sądu Najwyższego. Za przyjęciem skargi kasacyjnej zdaniem płatnika składek przemawia odpowiedź na pytanie czy na gruncie zasady lojalności Państwa wobec obywateli wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP, płatnik składek powinien ponosić negatywne konsekwencje zastosowania się do informacji o wykładni przepisów prawa, przedstawianych mu przez organ rentowy w szeregu wypowiedzi kierowanych do płatnika wielokrotnie, w ciągu kilku lat, a mających postać pism i innych czynności organu, w tym rezultatów przeprowadzanych u płatnika kontroli, czy też takich negatywnych konsekwencji ponosić nie powinien. Zdaniem skarżącej nakreślone zagadnienie prawne jest istotne również dlatego, że obejmuje kilka problemów bardziej szczegółowych, z których każdy stanowi *crux interpretum* i ma dużą doniosłość praktyczną, a jednocześnie są to kwestie, które nie doczekały się szerszego omówienia w piśmiennictwie czy judykaturze. Chodzi o problem bezpośredniego stosowania art. 2 Konstytucji w zakresie zasady lojalności państwa wobec obywateli, jak również o skutki udzielenia błędnych pouczeń lub wskazań co do rozumienia przepisów prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może zostać przyjęta do rozpoznania.

Zagadnienia prawne podnoszone przez skarżącą zostały już wyjaśnione przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 2019 r., III UK 398/18, w którym rozpoznano analogiczną sprawę między tymi samymi stronami (w stosunku do innych zainteresowanych).

Sąd Najwyższy zauważył, że do naruszenia zasady zaufania przez organ ubezpieczeń społecznych wobec płatnika składek mogłoby dojść tylko wtedy, gdyby udzielona mu informacja była rażąco niekompetentna lub oparta na dowolnej interpretacji przepisów. Płatnik składek natomiast nie może powoływać się na tę zasadę, jeżeli informacje udzielone mu przez organ ubezpieczeń społecznych były kompetentne i oparte na właściwej interpretacji przepisów. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy istnieją wszelkie podstawy do takiej oceny.

Skarżąca trafnie nie zakwestionowała stanowiska Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Inspektoratu w Ś., przedstawionego jej w piśmie z dnia 24 czerwca 2008 r. w związku z poświadczeniem - na jej wniosek - formularzy E-101 (obecnie A1) na podstawie art. 14 ust. 1 lit. a rozporządzenia Rady (EWG) nr (...) z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. UE L z 1971 r. Nr 149, poz. 2 ze zm.). Pouczono w nim skarżącą, że wykonywanie czynności pracowniczych w ramach delegacji służbowych (art. 77⁵ § 1 k.p.) wymaga poświadczenia ubezpieczenia emerytalnego i rentowych na podstawie art. 14 ust. 2 lit. b rozporządzenia Rady (EWG) nr (...) lecz dotyczy sytuacji, w których pracownik wykonuje pracę w Polsce przynajmniej przez jeden dzień w miesiącu. Wskazano, że wnioski o ustalenie ustawodawstwa właściwego (formularze E-101) dotyczyły pracowników delegowanych, a nie wysyłanych w podróż służbową, a jednocześnie wezwano skarżącą do złożenia korekt dokumentów rozliczeniowych i opłacania składek od podstawy wymiaru nie niższej od przeciętnego wynagrodzenia.

Sąd Najwyższy uznał, że wymieniona informacja była oparta na wykładni prawa, której nie można zarzucić dowolności. Usuwała ona niepewność co do prawidłowego wykonywania obowiązku składkowego przez skarżącą, lecz była

przez nią kontestowana wyłącznie na podstawie twierdzenia o wysyłaniu pracownic w podróże służbowe, a nawet przedstawieniu dokumentów "polecenia wyjazdu służbowego", mimo że działanie takie nie miało podstawy w art. 77⁵ § 1 k.p. Sąd Najwyższy podkreślił, że jeżeli w tych okolicznościach doszło do błędnego pouczenia w zakresie sposobu i wysokości obliczania podstawy wymiaru składek, to w ocenie tego faktu należy dać pierwszeństwo obowiązkom płatnika określonym w art. 46 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie obliczania, potrącania z dochodów ubezpieczonych, rozliczania oraz opłacania należnych składek, według zasad wynikających z przepisów ustawy. Płatnik nie może zasłaniać się nieznajomością przepisów, skoro w swych działaniach musi dochować należytej staranności wymaganej od osoby prowadzącej działalność gospodarczą.

Zgodnie z konstytucyjną zasadą wyłączności ustawy w sferze prawa daninowego, wszystkie elementy stosunku łączącego płatnika z państwem w sferze zabezpieczenia społecznego są ustawowo określone. W szczególności ustawa precyzyjnie określa podstawę wymiaru składek i wysokość składki, będącej daniną publiczną (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., II UZP 1/10, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 267). Przyjmuje się, że wadliwe rozliczenie składek na ubezpieczenie społeczne, nawet spowodowane błędną informacją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, nie zwalnia płatnika z obowiązku uzupełnienia należności z tytułu składek do kwoty należnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 1997 r., II UKN 344/97, OSNAPIUS 1998 nr 17, poz. 520).

Sąd Najwyższy wskazał również, że mając na względzie zakres pouczeń ze strony Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kierowanych do podmiotów wymienionych w art. 89 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych o prawach i obowiązkach kontrolowanego płatnika (art. 89 ust. 1a pkt 9) oraz o prawie założenia zastrzeżeń (art. 91 ust. 1 pkt 8), należy uznać, że sporządzenie protokołu kontroli na podstawie art. 91 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie ma skutków wynikających z informacji udzielanych w formach kwalifikowanych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 września 2010 r., II UK 98/10, OSNP 2012 nr 1-2, poz. 20 i z dnia 20 listopada 2018 r., III UK 187/17, niepublikowane). Ochrona

przed niepewnością prawną wiążącą się z wykładnią prawa może być w ograniczonym stopniu realizowana w ramach zasady demokratycznego państwa prawnego, w tym również zasady lojalności państwa względem obywatela oraz zasady zaufania obywateli wobec państwa i stanowionego przez nie prawa. Katalog oficjalnych (urzędowych) źródeł informacji jest zamknięty, a jego elementy zdefiniowane w sposób precyzyjny, niepozostawiający wątpliwości, w jakich sytuacjach przedsiębiorca uzyskuje możliwość powzięcia wiążących wiadomości co do swojej sytuacji prawnej, a następnie uchylenia się od negatywnych skutków działań zgodnych z tą informacją. Taka ochrona wynika tylko z wykorzystania instytucji pisemnej interpretacji prawa na podstawie art. 10 i 10a ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 584), a obecnie, od dnia 30 kwietnia 2018 r., z instytucji objaśnień prawnych, wydawanych zgodnie z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2018 r., poz. 646 ze zm.).

Biorąc pod uwagę funkcje stawiane skardze kasacyjnej, a przede wszystkim zdominowanie jej roli interesem publicznym, przejawiające się w przypadku przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. w dążeniu do wyjaśnienia nowych albo kontrowersyjnych instytucji prawnych, zrozumiałe staje się, że Sąd Najwyższy nie powinien przyjmować do rozpoznania skargi kasacyjnej poddającej pod rozwagę zagadnienie prawne, w sytuacji, gdy zostało ono w orzecznictwie wyczerpująco i jednolicie wyjaśnione, szczególnie gdy wyjaśnienie to nastąpiło w identycznej sprawie między tymi samymi stronami. W takim przypadku zagadnienie prawne nie charakteryzuje się „istotnością”, czyli nie jest doniosłe dla praktyki stosowania prawa, jak również nie wpływa na rozwój określonych instytucji prawnych.

Dlatego na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

